

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Akvinský a Suárez o svobodné vůli

Autor práce: Kristýna Straková

Obor studia: Filosofie

Posudek vypracoval: Doc. Daniel Heider, Ph.D.

Datum: 11. 5. 2023

Ve své diplomové práci se Kristýna Straková věnuje problému svobodné vůle u Tomáše Akvinského, Františka Suáreze, a okrajově také Tomáše Hobbesa. Kromě Úvodu a Závěru se práce skládá z pěti částí. Každá z prvních čtyř částí obsahuje Souhrn, v němž autorka v základních bodech přehledně shrnuje základní charakteristiky pozic jednotlivých autorů. V první kapitole diplomantka podává definice základních pojmů, jako jsou voluntarismus, intelektualismus, kompatibilismus, inkompatibilismus, determinismus, indeterminismus. V druhé se věnuje pojetí Tomáše Akvinského. Autorka se u Tomáše (a také u Suáreze) zaměřuje na dvě hlavní témata, kterými jsou vztah svobodné vůle (volby) a soudů praktického rozumu, a téma týkající se mohutnosti, v níž svobodná volba (formálně) sídlí. V souvislosti s Akvinského koncepcí autorka zdůrazňuje kompatibilistický rozměr jeho pojetí, tj. aspekt slučitelnosti determinace rozumovými soudy se svobodnou volbou. Tímto poukazuje na úzkou souvislost rozumu a svobodu u Akvinského. V této kapitole autorka výlučně vychází z první části druhého dílu *Teologické sumy*. V třetí části se zabývá Suárezovou koncepcí. Autorka poukazuje na to, že ve srovnání s Akvinského koncepcí Suárezova pojetí zahrnuje přece jen silnější voluntaristický a libertariánský rozměr. Ten autorka nalézá především v aspektu „slabší“ rozumové determinace mohutnosti vůle (vůle nevolí nutně větší dobro, ale „stačí nějaké“ dobro“), a v důrazu na „panství“ (*dominium*) vůle. Autorka ve své interpretaci Suáreze vychází výlučně z *Metafyzické disputace* č. 19, v níž se jezuita zabývá kontingentními (svobodnými) účinnými příčinami. Ve čtvrté kapitole diplomantka představuje zcela odlišný myšlenkový svět Tomáše Hobbesa. Imateriální intelekt a vůle jsou redukovány na obrazotvornost a smyslový apetit, účelová příčina a svobodná sebe-determinující účinná příčina založená u Suáreze na pojmu indiference jsou eliminovány na nutně působící účinné příčiny. V poslední části autorka srovnává koncepcie jednotlivých autorů.

Až na některé výjimky, práce je napsána relativně jasně, a má poměrně jasnou strukturu. Autorka správně vystihla základní rozdíly a shody koncepcí jednotlivých autorů. Toto je třeba ocenit také proto, že autorka nestudovala bakalářskou filosofii. Práce byla napsána v několika fázích po konzultacích se školitelem. Musíme zdůraznit, že po každé konzultaci se práce posunula k lepšímu. Oceňujeme, že autorka výhrady školitele v práci průběžně zohledňovala.

Práce však obsahuje řadu nedostatků, na které jistě poukáže oponentský posudek. Omezíme se proto jen na některé.

- 1) Práce vykazuje skutečně velké množství formálních nepřesností, chyb a nejednotností v citování, typografii, atd. Na jedné straně je Akvinského text *Teologické sumy* citován v latině ve formě *in extenso* (často nad rámec probíraného tématu v hlavním textu), na druhé Suárezův text nikoli, a to bohužel i tehdy když dochází k doslovné citaci v hlavním textu. Kromě toho, zatímco autorka čerpá z latinského textu *Teologické sumy*, v případě Suáreze a jeho *Metafyzické disputace* č. 19 jde o anglický překlad Alfreda J. Freddosa. Často citace nevyhovují formální požadavkům. Na místě, kde by měl stát titul studie je název časopisu, bez názvu studie (viz např. článek D. Peroutky). Hesla ze *Standfordské encyklopedie* nejsou citovány podle normy (citační úzus je uveden u každého hesla v této encyklopedii). Bohužel, téměř vždy schází název hesla. Totéž platí také pro bibliografii. Často autorka v souvislosti s výkladem Suárezova pojetí spíše než z primárního textu vychází ze studie Sydney Pennera.
- 2) Kromě této formální stránky, v práci nacházím také řadu nedostatků obsahových a formulačních:
  - a) Na str. 9 autorka tvrdí, že epikurejci, materialisté a atomisti, se domnívali, že naše vůle determinována není, člověk tedy dle nich svobodnou vůli má a není nijak závislý na osudu. Mohla by to autorka vysvětlit? Má zde diplomantka na mysli onu známou odchylku (*parenklisis*) atomů?
  - b) Na str. 16 autorka v souvislosti s determinismem hovoří o kvantové fyzice. Nebylo by správné říci, že dění způsobované kvantovou energií je spíše indeterministické ve smyslu neslučitelnosti se svobodou?
  - c) Na str. 22 autorka rozlišuje nutnost přinucení, nutnost cílovou a nutnost přirozenou. V absenci jaké nutnosti spočívá podle Tomáše lidská svoboda? Na jedné straně autorka tvrdí (s odkazem na článek Davida Peroutky, jehož titul v práci diplomantka vůbec nezmiňuje), že Akvinský nepřijímá libertariánskou koncepci svobody, na straně druhé poukazuje na to, že některé Tomášovy formulace přece jen naznačují libertarianismus. Pokud tomu je tak, vůči jaké nutnosti jsou tyto kompatibilistické a libertariánské formulace Tomáše kontrastovány?
  - d) Na str. 23 autorka hovoří o tom, že podle Tomáše Akvinského vůle může být pohybována od něčeho vnějšího. Co má na mysli pod tímto vnějším? Je to rozum? Pokud ano, znamená to, že účelová příčina je pro Tomáše kvazi-účinnou příčinou?
  - e) Na str. 45 autorka tvrdí, že podle Suáreze Bůh zvolit tento svět, byť není dokonalý, prostě proto, že chtěl. Bylo by zajímavé tento voluntarismus srovnat se zcela jinou koncepcí G. W. Leibnize. Často se říká, že Suárez v mnoha ohledech

ovlivnil Leibnizovu filosofii. Zdá se, že tomu tak není v případě Suárezova libertariánského pojetí svobody. Mohla by autorka vysvětlit rozdíl mezi Suárezovou a Leibnizovou koncepcí svobody?

- f) Na téže straně jsme nedohledali citát v poznámce 171.
- g) V poznámce autorka poměrně nejasně definuje logické modality „in sensu diviso“ a „in sensu composito“. Mohla by je autorka vysvětlit?
- h) Na str. 47 kol. Straková uvádí tuto nejasnou formulaci: „Metaforický pohyb zahrnuje naši přitažlivost objektem.“ Co tím má autorka na mysli?
- i) V práci postrádám rozlišení toho, jak přesně vůle může ovlivňovat či moderovat emoce. V této souvislosti autorka nezmiňuje pro Suáreze důležité rozlišení, podle něhož vůle řídí emoce „politicky“, nikoli „despoticky“. Mohla by ho autorka tyto dva druhy podřízení emocí vůli vysvětlit?

Vzhledem k těmto nedostatkům navrhuje práci hodnotit známkou „dobře“.

V Českých Budějovicích
doc. Daniel Heider, Ph.D.